
CA RHACVSINA
MILAN REŠETAR
Sign. C. 404.

SLOVANSKÁ KNIHOVNA
3186276391

(SOCIETAS HISTORICO-NATURALIS CROATICA).

GRAGJA

ZA

DUBROVAČKU NOMENKLATURU

I

FAUNU RIBA.

SAKUPIO

B. KOSIĆ.

NAPOSE ŠTAMPANO IZ „GLASNIKA HRVATSKOGA NARAVOSLOVNOGA DRUŽTVA".

IV. GODINA.

ZAGREB.

NAKLADA DRUŽTVA.

1889.

SLOVANSKÁ
KNIHOVNA
PRAZE

Velecienjeni gospodine profesore!

Da ugodim Vašoj želji, sakupio sam ovgje, koliko mi se dade, imena dubrovačkih ribâ, što se obično love od mjestnijeh ribara i okolice, te se vide u većem i manjem broju na našoj ribaonici. — Kako ćete i vi vidjeti, ova moja radnja ne može se reći gotovo potpuna, jer i ako su u njoj baš imena naša sa možda kakvom malom iznimkom (u koliko mi je poznato) sva navedena, ipak glede onoga, što se tiče naše ihtiologijske faune, ima znatnijeh praznina; da bi se te praznine izpunile, treba vremena i dovoljna sredstva, čemu ću malo po malo (ako i ne sasvijem u dostatnoj mjeri) moći doskočiti — nadam se barem.

Da li je bogata dalmatinska, odnosno dubrovačka morska fauna, to je Vama skupa sa drugijem naravoslovcima vrlo dobro poznato, a možda i mnogo vrsta žive u morima našijem, koje još nijesu doprle do ičije ruke, a Bog znade kad će. Ovo posljednje mnijenje vrijedilo bi osobito za dubrovačke ribe i to zbog nedostatnijeh sredstava i načina ribanja, koje upotrebljuju naši ribari, pošto su ti naćini svegjer isti, (trakta, šabaka, sama može se reći [1]) a ribaju na istijem mjestima i u opće — s malijem iznimkama — svegjer blizu kraja. Megjutijem mi je pridodat

[1]) Osim trakte i šabake, „parangala", (upotrebljena osobito od Cavtaćana) i „sardunara", za lovljenje srgjela) sva ostala sredstva, (orugja ribanja) malo nam koriste, jer je malen broj ribara, što se njima služi. — „frongjatom" mnogo se je negda hvatalo ribe, ali sada nije tako, jer kažu, da se riba plaši, „bucajuci na frongjatu"; dapače, mislim da je bila i zabranjena.

sasvijem neznatni broj ribara, tako da rečem, od zanata (to jest, kojijem bi bilo ribarstvo samo, življenje) kojih sada ima ovdje, tako da je dubrovačka ribaonica spala u ova posljednja vremena možda na zadnji stupanj izmegju onijeh cijele pokrajine; izuzevši naravno njeke slučaje: kad se prebliže ovijem krajima trupi, luci, polande itd., ili kad zimi u posne dane ugodu lijepa vremena. Kako da se u ovijem okolnostima i bez valjane pomoći postigne dovoljan uspjeh na ovom polju? Sasvijem to mora biti, po mome mišljenju, svakome mučno! Nu, kao gori rekoh, nastojat ću po mogućnosti pribaviti unaprijeda što više gragje za mjestnu ihtiologijsku faunu te tako malo po malo što bolje svršiti ovu svoju prvu radnju, kojoj sam da ne ispade sastavljena od niza golijeh imena ribjih, dodao i po koju riječ o pojedinoj vrsti, kao naime: o načinu ribanja u nas, u koje se doba godine hvata veći broj itd. Što se pako tiče sustava i znanstvene nomenklature, držao sam se Canestrini-a, čije sam djelo imao u ovoj radnji pri ruci, a imao sam i djelo Moreau-ovo pri ruci.

Megjutim ostajem sa osobitijem štovanjem

U Dubrovniku 8. Dekembra 1889.

Baldo Kosić.

Acipenser sturio, Lin. — *Storiun.* — Rijetka vrsta kod nas. — Katkad se ulove u Rijeci; gdjegdje pak, nazad godina, ali sasvijem u rijetko, vidjela bi se na ribaonici donesena iz Arbanije. — Je li bila ova poslednja ista gore spomenuta vrsta, ili ne, ne bih mogao reći, jer mi ne dogje do ruka ni jedan primjerak. — Meso Storiuna, kako je poznato, posve je ukusno, a nada sve u mladoga. — Skupo se u nas plaća kil. (80 nč. do preko fiorina).

Acanthias vulgaris, Bp. — *Pena.* — Cavtaćani donose ove ribe ulovljene „parangalom“ [1]) i to osobito zimi i za premaljeća. — Meso pene se cijeni ovdje više nego meso ostalijeh vrsta „Plagiostoma“.

Acanthias Blainvillei, Risso. — *Pena.* — isto.

Spinax niger, Cloq. — Uzalud sam pitao ribare za ovu vrstu. Ja se ne sjećam, da bih je ikad vidio.

Centrina Salviani, Risso. — *Prasac, Prasac morski.* — Za mene vrlo rijetka riba. Nazad njekoliko godina dao mi se vidjeti jedan primjerak kod Cavtaćana. — Ne znam jede li joj tko meso. — Kako čujem, u Trpnju ga ulove češće.

Carcharodon Rondeletii, Müll. et Hen. — *Kanja.*

Oxyrhina Spallanzani, Raf. — *Kanja.* — Donosim ove dvije opasne vrste, jer su bile ulovljene kod Dubrovnika [2]) i jer su, rek bi, po opisu, što mi činjahu njeki ribari, vrlo dobro poznate po nas, ma da odavna nijesu bile uhvaćene.

Alopias vulpes, Lin. *Miš morski.* — Rijedak. Godine 188... bi ulovljen lijep veliki primjerak u Gružkoj luci, gdje se bio nasukao. Njegova čitava duljina čini 4 met., a riba je sada u našemu muzeju. Ove godine pako (1889.) dne 23. julija uhvatiše Župljani na Srebrnome drugi komad ove vrste i kazaše ga za novac u Dubrovniku. Primjerka duljina bijaše 3·30 met. — Meso ove ribe za mene, lošo je, ma da njeki, koji su ga kušali, kao i ja, rekoše da je dobro.

Sphyrna zygaena, Lin. — *Korać, Jaram.* — Rijetka je ova vrsta. — Nazad 3—4 godine vidio sam jedini eksemplar u mome

[1]) Parango (po strukovnjacima riječ po grčkome). Duga uzica sa nizduž znatnijem brojem obješenijeh udica; upotrebljuje se za lov riba dubinskih. Talijanski „Palamite“.

[2]) Glasnik god. 1888. „Morski psi Sredozemnoga i Crljenoga mora“ str. 205., 203., sastavio S. Brusina.

*

životu, a nije dopirao do metra duljine. Ove godine (1889.) u maju ulovljen bi drugi, koji nijesam vidio. — Meso ove ribe, govore, da nije sasvim nevaljalo.

Prionodon glaucus, Lin. — *Kanja.* — Po opisu, što mi ga podavahu cijenim, da su jedan primjerak ove vrste prije njekoliko godina ulovili Cavtaćani. Nagjoše mu, govore, u žvalu Žutugu (*Trygon pastinaca*).

Galeus canis, Lin. — *Zuka.* — Ovu vrstu ribe donose cavtatski ribari ulovljenu parangalom (kadkad upade u šabaku[1]) ali, po onome što mi je poznato, to se ne zbiva često. — Vele da meso zuke nije loše.

Mustelus plebejus, Bp. — *Kučak.*

Mustelus equestris, Bp. — *Kučak.*[2]) Zimi i premaljeću (u korizmu) imamo najveće ove ribe. — Mesa je nevaljala, ali je kupuju siromasi, kad je druga riba skupa.

Scyllium stellare, Lin. — *Mačka.*

Scyllium canicula, Lin. — *Mačka.* — U isto doba godine, kad i pregjašnijeh vrsti, mnogo nam i ove ribe donose Cavtaćani, osobito u posne dane. — Mačke je meso posve nevaljalo; usprkos toga siromašad ga jede sbog sasvijem male cijene.

Squatina angelus, Dum. — *Sklać.* — Često zimi u gorerečenijeh ribara. — Meso sklaća govore da nije lošo; ja ga nijesam kušao. Njegda se je plaćala ova vrsta dosta dobro radi kože, koju su upotrebljavali, kako se znade, drvodjelci itd.

Squatina oculata, Bp. — *Sklać.* — Mislim da je ova vrsta manje obična od pregjašnje.

Torpedo narce, Nardo. — *Trn.*

Torpedo Nobiliana, Bp. — *Trn.*

Torpedo Galvanii, Risso. — *Trn, Trpavica.* — Ova vrsta trna vidi se često u nas. Što se pak tiče druge dvije gore navedene vrste cijenim da i one, ako baš i u rijetko, budu kadkad ulovljene, i to tim više, što u Arbaniji, kako sam čuo, nijesu rijetke.

---

[1]) „Šabaka“ (od talijanskog Sciabica) duga mreža, kojom se obkoli riba, te se vuće prema suhome potezajući je sa oba dva kraja.

[2]) „Pas čukov“ koli nije dubrovačko ime, toli nije ni dubrovačke okolice (primorja). Mislim da je to ime prof. Zore čuo u kome drugome mjestu Dalmacije („Morski psi Sredozemnoga mora“. — Glasnik 1888. str. 198—199).

Megjutijem spomenut mi je, da osim *T. Galvanii* ja nijesam druge vidio na našoj ribaonici.

Laeviraja oxyrhynchus, Lin. *Špirunar, Nosatica* (Rat.).

Laeviraja macrorhynchus, Bp. — *Špirunar, Nosatica* (Rat.). Eksemplari veliki *Vol, Volina.* — Obične vrste ako i ne baš u nekoj množini. Tvrdo je i likavo meso nada sve od velikijeh individua. Jedu ga gora čeljad. — U puku od obe ove vrste običnije je ime *Golub.*

Raja marginata, Lin. — *Špirunar.* — I ovu vrstu čuo sam jednoga ribara, gdje onako zove.

Raja miraletus, Lac. — *Raža, Barakula.* — Obična vrsta ali je nijesam nikud vidio u množini; po jedan ili dva primjerka najveće, izmedju ostalijeh vrsta raža.

Raja quadrimaculata, Risso. — *Raža sa četiri oka.* — Znadem da se katkad uhvati i to, kako mi opisivahu ovu ribu, jer se ne sjećam, da bih je ikad vidio.

Dasybatis clavata, Lin. — *Raža.* — Preko zime i u premaljeće, a nada sve u korizmu, mnogo uhvate ove vrste osobito Cavtaćani parangalom, te na ovoj ribaonici dobro i prodadu, kad nema druge ribe, jer se meso raže cijeni ovdje više nego meso pene i ostalijeh vrsta *ribe divlje,* kako zovu u Dubrovniku i okolici sve plagjostome.

Dasybatis asterias, Delar. — *Raža?* — Ova vrsta nedopade mi ruku; ipak mislim, da je u nas ima.

Trygon pastinaca, Lin. — *Žutuga*, veliki individui *Vô Volina.* — I ove vrsti mnogo dolazi osobito u zimsko doba i za posta korizmenoga. Ribari se tako straše repne drače ove ribe, da netom je uhvate, čitav joj rep otkinu; tako, da nijedan eksemplar, koji stigne na ribji trg, nema repa. — Stari naravoslovac Gesner veli o ovoj vrsti ovako: „Ova riba nosi na repu jednu tako otrovnu draču, da dotaknuvši njome mlada stabla ova će se u malo vremena jamačno posušiti.“ [1]) Sada čujem da se i sada isto misli, te mnogi naših primorskijeh seljaka tvrde, kada se udije jedna od rečenijih drača u koje mu drago stablo, ovo da će svakako poginuti; ali da to jamačno bude treba, da je drveće u soku. — Žutuga je sasvijem loša mesa. Sijeku ju za goru čeljad.

---

[1]) Brehm. „La vita degli animali“. (Pesci) Str. 869..

Trygon brucco, Bp. — *Žutuga.* — Pošto ribari ne razlikuju ove dvije vrste žutuga, nije mi pošlo za rukom obaznati, koliko je ova vrsta rjegja od pregjašnje.

Myliobatis noctula, Bp. — *Golub.* — *Sokô.* - Običnije ovo pošljedno ime.

Myliobatis aquila, Lin. — *Sokô.* — Kao što gori navedene vrste, tako i ove hvataju većinom Cavtaćani te se kadkad vidi golemijeh primjeraka, koje je meso posve likavo i neprobavno, dočim mladijeh individua nije tako lošo. I ovijem vrstama, zbog drače, kidaju odmah repove.

Heliastes chromis, Lin. — *Crnjelj.* — U premaljeću i ljeti mnogo love crnjelja Riječani i Otočani. Najvećijeh primjeraka vidio sam u Kalamoteza (Koločepljana) uhvaćenijeh kod otočića S. Andrije. — Ma da je ova riba malena i dračava, ukusna je mesa, osobito kad je u mrijestu. — Love crnjelje traktom [1]) i vešvama [2]) itd.

Labrus turdus, Bl. — *Drozd.*
Labrus viridis, L. — *Drozd?*
Labrus festivus, Risso. — *Drozd.*
Labrus merula, Lin. — *Mjerla.*
Labrus mixtus, Lin. — *Marcapan* ♀, *Smokvica* ♂.
Crenilabrus pavo, C. V. — *Lombrak.*
Crenilabrus melanocercus, Risso. — *Lombrak od voge.*
Crenilabrus Roissali, Risso. — *Zadjevać.*
Crenilabrus ocellatus, Forsk. — *Zdur.*
Crenilabrus rostratus, Bl. — *Dumnica, Lombračić.*
Crenilabrus tinca, Brünn. — *Hinjuša, Hinjica.*
Crenilabrus melops, Risso. — *Smokva.*
Ctenolabrus iris, Cuv. et Val. — *Zdur.*
Julis vulgaris, F. — *Vladika uljarica.*
Julis Giofredi, Risso. — *Vladika.*

---

[1]) Mreža različite duljine i različite veličine očiju, njome se obkoli riba, te se vuče na suho (u postu), potežući je po malo sa oba kraja.

[2]) Vršva. Kos obično valjkasta oblika, napravljen od pruća, sa dva otvora na svršetcima. Otvor na donjoj podnici učinjen je tako, da kad riba uljeze, ne može izaći. Otvor gornji, koji je začepljen kad je vršva u moru, služi da se vadi uhvaćena riba. Vršve velike su sa dva tri poda (završnjaci), te je u svakome napravljen ulaz kao u podnici. Kite se u opće vršve granama mrče ili trišlje, da se riba ne bi plašila.

Julis turcica, Risso. — *Vladika arbanaška.* — Ova posljednja vrsta manje je obična od pregjašnijeh.

Sve ove vrste roda *Labrus*, *Crenilabrus*, *Julis* ovdje u opće zovu „riba od kamena". Love ih obično vršvama, bulentinom,[1]) kalamućom[2]) itd. i to mjestni ribari ponajviše u ljetno doba. Meso ovijeh riba; ako i baš nema njeke slasti, ipak je zdravo i posve lako, tako da ga liečnici dopuštaju nemoćnicima.

Scarus cretensis, Cuv. et Val. — Koliko je meni poznato, jedan je cigli primjerak ulovljen godine 1887. Ribari mu ne znadoše imena i rek bi da ga nijesu prije vidjeli. Svakako je ova riba u nas sasvijem rijetka. Nagjoh taj eksemplar na ribnome trgu i sačuvah ga za ihtiologijsku zbirku našega muzeja.

Serranus scriba, Lin. — *Kanjac.* — Ove ribe u rijetko se nagje same u dovoljnome broju, budući obično pomiješana s drugijem vrstima spomenute ribe „od kamena", a navlaš sa slijedećom.

Serranus cabrilla, Lin. — *Pierka.* — Ljeti se kanjaca hvata najviše. Love ga na različite načine; veći dio Kalamotezi, i to mimo grede, vozeći se niz kraj, kad po podne dolaze u našu luku da obnoć ribaju svjećalom u konalu od Lokruma srgjele, lokarde itd. — Kanjac je dračav, pa ga zbog toga mnogi ljudi malo cijene; ali njegovo meso, kad je pečeno, ima njeku karakterističnu slast, poradi koje ga volim više nego li bolju ribu.

Serranus hepatus, Lin. — Ribari ne znadoše mi reći imena ove vrste, koje nadjoše po koji eksemplar izmegju gorinavedenijeh vrsta.

Serranus gigas, Brünn. — *Kijerna.* — Ribaju je obično „tunjami", koli Otočani toli Cavtaćani, love je i gragjani osobito ljeti, bacajući tunje[3]) pod Ploćama, oko Lokruma itd. te gdjegdje se vidi golemijeh primjeraka (do 25 kil.). Meso je ove vrste posve ukusno, zato i cijena ne malena, od 40—80 nov. kil.

---

[1]) Bulentin. Tanka uzica, kojoj su prevezane na kraju njeke male udice i komad olova, da tone u dno mora.

[2]) Kalamuća. Duga trst, sastavljena obično od dvije česti: (kundak i mašljic) s tvrdom uzicom i dvije udice. Komadić olova izmegju nitî (pandivierna) udica čini, da niti potonu.

[3]) Tunja. Uzica prilične debljine sa jednom velikom udicom na kraju. Olovni teret čini da ova sprava, koja se upotrebljuje za lov velike ribe pri obali, tone na dno.

? Plectropoma fasciatum. Lac. — *Kijerna mandaljenača. Galinača.* — Mećem upitnu točku k ovoj vrsti, jer sasvijem kratki opis, koji Canestrini daje o njoj, ne pruža mi potpunih data; megjutijem, ovo je jedina vrsta, koja se rek bi slaže s našom *K' galinačom.* Moreau opetuje ono, što je Canestrini rekao o ovoj vrsti; misli pako, da bi *P. fasciatum* mogla biti jedna varieteta od *Serranus cabrilla.* — Ako nije *Kijerna galinača Plectropoma fasciatum,* tada koja bi vrsta bila? Svakako je od kijerne. Da nije kakva varijeteta obične kijerne, *Serranus gigas?* Ovdi mi je da rečem, da, za klasifikaciju ove vrste imadoh u ruku samo sasvijem maleni primjerak. Manje obična od pregjašnje vrste ali se osobito ljeti uhiti dovoljan broj individua. Ova se riba drži dubina, te ju za to i zovu *Kijerna od voge,* a love ju obično parangom. Mesa je ukusna; težina individua ne prelazi 10 k.

Polyprion cernium, Val. — God. 1887. bio je ulovljen jedan primjerak ove vrste kod otočića Sv. Andrije. Riba je išla za jednim brodom držeći se pod njim. Ribari joj nijesu znali imena, a po tome je suditi, da je vrsta sasvijem rijetka; ja je nijesam nikad prije vidio! Ulovljeni primjerak malen je 23·5 cm. i nalazi se u ovome muzeju. Ukusna je mesa, a kušao sam ga, pošto je eksemplar bio nadjeven.

Labrax lupus, Cuv. — *Smudut.* — Hvata se smudut u Rijeci, u našoj luci, po otocima itd. — Različiti načini ribanja upotrebljuju se za ovu vrstu; mreže, osti,[1]) kalamuća, ometac[2]) itd. — Malo je dolazi na našu ribaonicu, a osobito velikijeh eksemplara. Tečna je mesa i skupo se obično plaća kil., katkad u postne dane do forinte i pol.

Apogon imberbis, Lin. — *Marcapan.* — Ova vrsta nagje se katkada izmegju druge ribe, ali ja ju baš nijesam vidio više od dva tri puta.

Mullus surmuletus, Lin. — *Triglja.* — Kad je malena *Triglica.*

Mullus barbatus, Lin. — *Triglja, Barbun.* — Kad je malena *Triglica.* — Malo se vidi preko godine ove ribe, a navlaš veli-

---

[1]) Razlikuju dvije vrste osti t. j. „od dna" i „od pjene"; prve su obično sa pet zubova (vilica), dočim druge sa sedam i više. Ovijem posljednijem udaraju ribu, kad plije po vrhu vode.

[2]) Ometac. Duga tvrda uzica sa dvije udice i olovom. Baca se s kraja ili s lagje.

kijeh individua. Veći dio od onoga, što se hvata, budu maleni individui, ali se ne može reći, da ove ribe ne bi bilo i kod samoga grada, pošto gradski ribari ili dilektanti, tako da rečem, sagradivši ulaz naše luke mrežom, nazvatom „popunica".[1]) Ulove katkad i do stotinah glava, izmegju kojijeh razmjerno bude golemijeh primjeraka; tako isto i Gružani i Lapagjani uhvate ove ribe okolo Lapada, Grebeni itd. — Čujem da se u Stonskome konalu uhiti mnogo ove ribe preko godine, te ne u rijetko individua *M. surmuletus* od preko kil. težine. — Meso Triglje, kako je poznato, sasvijem je tečno, a cijena svegj velika (60 nov. do preko for.).

Umbrina cirrosa, Lin. — *Korba.* — Vrsta, koja se ulovi ne u rijetko po koji eksemplar bilo gradski ribari blizu grada, bilo Riječana u Rijeci, Gružu itd. — Mesa je ukusna.

Corvina nigra, Cuv. — *Krap.* — Obična riba, i često bude na ribarnici lijepijeh primjeraka, a ma nigda mnogo. Ulovi se u Rijeci i u našoj luci kalamućom, mrežami itd. — Krapa je meso zdravo, laho, ali bez njeke slasti.

Dentex vulgaris, Cuv. — *Zubatac.* — Ma da je obična i ova vrsta, nemamo je često, a navlaš pak velikijeh primjeraka, kojijeh većinu love tunjami. Upada u mreže i u vršve, a spominjem lani jedan eksemplar od 8 kil,, koji upade u vršvicu malo veću od njega, te je začudila svakoga, kako li se u nju uvukao?

Dentex . . . . Govore mi, da se katkad ulovi i druga vrsta zubaca; ja se ne sjećam, jesam li se igda na nju namjerio.[2])

Maena vulgaris, Cuv. — *Tragalj.* — Ljeti, a i premaljeća bude ove vrsti ribe ne u rijetko, ali baš nigda mnogo. Veći dio ulove Riječani i Kalamutezi. U Ratu (Stonskome konalu) govore mi, da se hvata mnogo ove ribe i gdjegdje neobične veličine (33 dk.). — Traglja je meso kao bljutavo, ali njegova lijepa i velika ikra nadoklagjuje tu neukusnost, te se za to i kupuje. — Ribari, kad nagju tragalja za više dana na jednom mjestu, vele da su našli k o t i l o tragalja.

---

[1]) Trostavna mreža je p o p u n i c a. Mreža srednja je malenijeh oka, one sa strane jesu oka velikijeh; doletjevši riba prodje kroz velika oka prve mreže, odnese sa sobom srednju mrežu kroz oko treće, te objesivši se, ostane kao u vrećici. —

[2]) Druge vrste zubaca poznate iz Jadranskoga mora jesu: *D. gibbosus* Raf., *D. filosus* Cuv. et Val., i *D. macrophthalmus* Bloch. Uredn.

Maena smaris, Lin. — *Gera*: ako je malena: *Gerica*. — Mnogo se hvata ove ribe preko godine, a navlaš premaljeća, tad je sa ikrom, pretila i meso joj ukusno. Veći dio onoga, što nam dolazi, ulovi se traktom izmegju otoka, u Rijeci i izpod Lokruma. Ribari pak na veliku svoju štetu ne će da se kane lova i neodrasle, koje kako rekoh nazivlju *gerice* i kojijeh sasvijem stoji nizka cijena.

Maena Osbechii, Cuv. — *Gera*. — Obično se vidi izmegju pregjašnje vrste. Ribari tvrde, da je ova riba mužjak gornje vrste ribje. U puku misli se jednako.

Maena alcedo, Risso. — *Gera*, *Gera žutoperica* (Rat i Pelješac). I ove dosta dolaze aprila na ribaonicu, same ili pomiešane gore spomenutom *M. smaris*. Ribari su uvjereni, da je i ova vrsta mužjak kazane *M. smaris* i to pošto ne ćme razlike izmegju *M. osbechii* i *M. Alcedo* zovu obje ove vrsti „mašljuni". Mnogi vole običnu geru (*M. smaris*) nego ovu, ja obratno — razumije se aprila mjeseca, kad je pretila.

Maena insidiatrix, Cuv. — Čuo sam nekog ribara razlikova'i geru plavu bez crne pjege od gere obične. Bi li to bila ova vrsta, koju navodim, ne bih mogao sa sigurnošću rijeti, pošto ako je baš i vidjeh više puta, nijesam imao vremena da je proučim.

Cantarus vulgaris, Cuv. — *Kantor*. — Love ga šabakom itd. Veći broj ove ribe svegj sam vidio zimi, navlaš dekembra mjeseca, ali u rijetko mnogo eksemplara zajedno; obično bude po koji primjerak izmegju drugijeh vrsta. Kantora se meso ovdje ne cijeni vele.

Box boops, Lin. — *Bukva*. — Ribari Otočki i Riječani donose nam puno ove vrste osobito premaljeća i ljeti. Obično bude srednje veličine, ma da se katkad ulovi i baš relativno, golemijeh individua. Malu bukvu zovu *Bukvica* i, kao gerica, na štetu mnogo ih se nahita. — Lovu ovu vrstu navlaš traktom, šabakom i posebnom mrežinom, nazvatom „bukvara". — Mesa nije loša, kad je prilične veličine.

Box salpa, Lin. — *Sopa*. — Svuda se hita u okolici i na svake načine ribanja: „traktom", „šabakom", „frongjatom"; [1])

[1]) Frongjata. Ribari voze lagjom na luk, te mrežom zagrade, s kraja na kraj, jedno mjesto gdje vide da ima ribe, ostanuvši napokon unutra; bucajući tada u more plaše ribu, koja bježi i tako upada u mrežu. Zgodi se, da se njekoliko poplašene ribe sakrije izmegju hridi; to pah ubijaju ostima.

u noćno doba „dokesom“ [1]) itd Ribari Šipanjski, megju ostalijem, donesu više puta preko godine, osobito ljeti, lijepijeh eksemplara, ulovljenijeh u primorskijem zalivima. — Sopa mlada ukusna je u svako doba godine, dočim je stara posve nevaljala.

Oblata melanura, Lin. — *Ukljata.* — Ovu vrstu ribari od mjesta love ometcom ili kalamučem; koliko danju, toliko u noćno doba; oni iz okolice obično mrežama. Meso ukljate srednje je vrijednosti, osim ljeti (julija i avgusta), kad je pretila; tad je dosta dobra. — Čuo sam reći, ali ne znam za što: Ukljata je vragu na piru balala (igrala). — Cijena bude od 30 do 40 nč. k.

Sargus Salviani, Cuv. — *Sarak crnoguz.*

Sargus Rondeletii, Cuv. — *Sarak.* — Maleni: *Sarčići.*

Sargus annularis, Lin. — *Spar* — ako je malen: *Sparčić.* Sve ove vrste ribaju u dovoljnu broju kalamučom, mrežama, vršvama, frongjatom, dokesom itd. više u noći nego danju, više ljeti nego zimi. Individui ulovljeni polag našega grada (izpod šorte) budu vrlo pretili i ako nijesu stari, posve ukusni. Prodaje se kil. 60 nov. najviše.

Charax puntazzo, Lin. — *Spic.* — Ove ribe nijesam nikad vidio same u znatnome broju, nego svegj izmegju saraka, ovrata itd. — Meso nije ukusno kao ono od sarka; cijena obično bude ista.

Pagrus vulgaris, Cuv. — *Pagar.* — Malo nam dolazi ove vrste ali gdjekad vidi se veličinom lijepijeh primjeraka. Hvata se na tunje, u mreže itd. — Mesa je tečna i skupo se prodaje kil. 80 nov. i više u posne dane. Što se meni čini, donose nam Otočani veći dio ove ribe.

Pagellus erythrinus, Cuv. — *Arbun.* — Ribari Čjozotski donosili su na našu ribaonicu negda mnogo ove vrste; sada, pošto ne dolaze više, ne imamo je često. Meso je zaisto male slasti.

Pagellus mormyrus, Cuv. — *Ovčica.* — Jeseni i zimi ulovi se ne u rijetko ova vrsta i u našoj luci; obično budu primjerci mali. Ovčica je riba dovoljno ukusna.

Chrysophrys aurata, Lin. — *Ovrata.* Često preko godine, a ljeti najviše, uhvati se ove ribe raznijem sredstvima i načinima

---

[1]) Dokes. Noćno ribanje sa ognjem (svijećom). Obično su dvojica u lagji, koja s prednje strane nosi trepilja s ognjem; jedan od njih lagano vozi blizu kraja, a drugi udara zabliještenu ribu ostima.

ribanja. Najljepše primjerke vidio sam u Šipanjana, Koločepljana Cavtaćana katkada punih koša. U ovrate se meso ovdje mnogo cijeni, te za to bude i skupo (60—80 i više nov. kil.). — Ovo je jedna od najjačijih riba i mučno ju je uhvatiti kalamućom ili ometcom, jer prucajući se i grizući prekine, ako je poveći primjerak najtvrgje žice. Ostima je biju obnoć svijetleći na „dokes".

Scorpaena porcus, Lin. — *Škrpina crna.*

Scorpaena scrofa, Lin. — *Škrpina crljena.* — Love obje ove vrste ribje mrežama, vršvama, dokesom u noćno doba itd. — Ribari otočki i Cavtaćani donesu na ribji trg lijepijeh i velikijeh individua (do 3 kila težine). — Ljeti i jeseni vidi se ove ribe najviše, a meso njezino ovdje mnogo cijenimo i zbilja je lako i posve zdravo. — Škrpina crna rek bi da je riegja, t. j. manje obična od crljene.

Trigla aspera, Rond. — *Kokot, Lastovica.*

Trigla cuculus, Lin. —

Trigla lineata, Lin. — *Kokotić, Delbon, Lastovica.*

Trigla corax, Bp. — *Delbon, Lastovica.*

Trigla milvus, Lac. — *Kokot, Lastovica.*

Trigla lyra, Lin. — *Kokot, Lastovica.*

Sve ove vrsti hvataju Cavtaćani, a Riječani katkada po malo primjeraka izmegju druge ribe, osim vrste *Delbon,* koju sam vidio osobito u ovijeh poslijednijeh ribara. Nazad godina bilo je mnogo više ove ribe nego sada, a tada joj je bila sasvijem jeftina cijena. Ove vrste nijesu mesa nevaljala, kako njeki tvrde, a navlaš delbon, koga pozvaše baš tako (talijanski del-bon) radi njegove slasti.

Peristedion cataphractum, Cuv. — *Kokot?* — Po onome, što mi je poznato, ova je vrsta u nas posve rijetka, te u ribara nema ni imena. Prošaste godine (1888.) našao se jedan eksemplar u Riječana.

Dactylopterus volitans, Lin. — *Lastovica velika.* — I ova je vrsta rijetka, ali ne tako da se preko godine ne bi ulovio po koji primjerak. Prošloga maja vidio sam na ribaonici lijep eksemplar. Meso je u ove lastovice dobro.

Trachinus draco, L. — *Taranta.*

Trachinus araneus, Cuv. — *Taranta.*

Trachinus vipera, Cuv — *Taranta.* — Obične su prve dvije vrste kod nas, nu svegjer u malo primjeraka izmegju druge ribe, a katkad koji dosta velik (u sbirki muzeja 35 m.). Što se pako tiče treće vrste, ribari mi kazaše, da se drače jedne male vrste *Tarante* osobito straše, ma da su drače svijeh ovijeh riba otrovne, a po Canestrini-u *T. vipera* bila bi najmanja vrsta ovoga roda, a najotrovnije drače; odatle joj ime, veli on. Vidjeh li kada ovu vrstu? ne sjećam se; ove se posljednje godine ne namjerih na nju! — Meso tarante kažu da je dobro, ja ga nijesam kušao.

Scomber scomber, Lin. — *Vrnut.* — Nazad njekoliko godina ova vrsta bijaše tako obična u nas, da bi okolišni ribari svaki dan premaljeća i ljeta maja i junija najviše donosili na ribaonicu koše pune ove ribe. Gragjani se pak svakoga staleza k večeru vožahu u lagjama, tamo amo izmegju Ploča i Lokruma, loveći ih pendulom (penduližat); i donošahu tako doma liepu večeru; kad ali na jedan mah, godine 1859. nestade ove ribe i to iza kako vojnički brod „Triton“, koji bijaše pod Lokrumom, pogibe planuvši mu prah. — Od tada do nazad možda dvije tri godine postade *Vrnut* tako rijedak, da se kroz čitavu godinu ne bi do sele ni vidio. — Da ga nestade samo iz lokrumskog kanala, bilo bi povoda sumnji, ta se to zgodilo radi broda, koji se ondje raztrijerkao, ali ga nestade iz cijele okolice odmah potlje 59. godine, a zašto? — Ove godine pak javiše se ove ribe u aprilu najviše okolo Stona, u tolikoj množini, da naši ribari i oni od Dola punjahu za jedno desetak dana zasobice ribji trg ovom ribom, kojoj tada pade cijena izpod 20 nvč. kil. — Kasnije nestade toga množtva, ali i sada (novembar) često se ulovi, ako i ne baš u znatnoj množini. — Love se *vrnuti* šabakom na svjećalo,[1]) pendulom itd. — Meso ove ribe, navlaš ljeti, tečno je i milo svakome. — Obična njegova cijena 40—60 nov. kil.

Scomber colias Lin. — *Lokarda.* — Gdjekoje se godine mnogo ulovi lokarada na svjećalo u ljetno doba u konalu Lokrumskom, oko Supetra, u Stonu itd. Tad cijena ove ribe sasvijem bude nizka, blago tada siromahu! ali žali bože to se ne zbiva često.

[1]) Svjećalo. I ovo je noćno ribanje. Ognjem na lagji vode jedni ribu u „postu“, dočim drugi, vozeći drugu lagju, malo po malo obkole ribu. Oganj gori u to doba i na kraju, gdje je posta, te znači mjesto, na koje treba da smjeraju lagje.

Meso ove vrste, drži se ovdje srednje vrijednosti, ali veliki i pretili individui (vidio sam istom 3 individua u kil.) zaista su ukusni. — Osim na svjećalo love lokarde pendulom kao i vrnute.

Thynnus vulgaris, Cuv. — *Trup.* — Kad je sreća da mjeseca septembra ugode prilična vremena sa sjevero-zapadnijem vjetrom, ukaže se tada ova vrsta kod nas u obilatom broju — Veći dio onoga, što nam dolazi bude ulovljeno okolo Stona; ali gdjekada i u Rijeci mnogo se uhvatu. Rijetko se vidi velikijeh eksemplara, ali negda uloviše komada od 100 kil. — Obična njihova težina stoji nješto izmegju 16—20 kil., dakle mladi trupići. — Za ovo ribanje napraviše koli kod Broca (konal velikog Stona) toli kod Hodilja (konal Stona maloga) njeke mreže kao rek bi tunare; odatle nam, kao rekoh, veći dio ove ribe. Uprav velika tunara, kao one Sredozemnoga mora bi nazad njekoliko godina (50 i više) postavljena izmegju Mrkana i Bobare, netom je namjeste, ali naopako uspije jer oluja i skupa s njome možda zločesna ruka jedne je noći razkidoše. Tako se izjalovi i pokušaj; da li je mjesto bilo pametno izabrano? Tu veliku tunaru namjesti na svoje troškove (vele 20.000 talira) pok. Žitković, Dubrovčanin, koji bijaše trgovac i talijanski (toskanski) konsul u Algiru (Bona).

Thynnus thunnina, Cuv. — *Luc.* — Mnogo ima kroz koju godinu i ove vrste, osobito jeseni i početkom zime. Katkad je u rečeno doba bude (tako da rečem) puno čitavo more blizu grada, izmegju otoka, u Rijeci itd. — Ribari ju čekaju kao i drugu ribu, dok im dodje u postu,[1]) a tad je šabakom obkole. — Čudne li buke i vike, dok traje taj posao, jer oni, koji ostadoše na kraju. vladat će smjer laglje, koja mrežu baca, izvičući u deset glasa zajedno, ona mjesta obale, put kojih treba da ladje voze, n. pr. na Nikovo, na Šiškovo itd. — U nas je luc u maloj cijeni, pa se zato i jeftino prodaje, osobito kad ima druge ribe.

Pelamis sarda, Blain. — *Polanda.* — Vrsta se ova katkada ukaže kao i pregjašnja u velikom broju; ove godine n. p. u isto doba kad i vrnuta (svrhom aprila). Doljani i Riječani uhvatiše ove ribe tisuća glava i to sve lijepijeh primjeraka od preko 2 k. težine. Cijena joj tada pade toliko, da ju prodavaše kilo za 20 i

[1]) Posta. Predjel obale od kuda je lako ribarima vući traktu na suho, a postom imenuju i more, koje je suproć onoga mjesta obale. Reći će n. p.: „Puno je more ribe, ali uzalud, jer neće u postu“.

manje nov. doćim je obično skupa, budući da je tečna i prilično laka mesa, te katkada dopre i do preko 80 nov.

Auxis Rochei, Risso. — *Trupač, Šarban.* — Možda ima više ove nego obiju gore spomenutijeh vrsta. — Osobito se jeseni i premaljeća često dogodi, da je ovom ribom naša ribaonica nagomilana; tako bijaše upravo ove godine, kada je nisu ni mjerili, nego su je prodavali na komad (na glavu 14—15 nov.), čega se ne sjećam da sam igda vidio. — Meso je šarbana lošo i drži se ovdje za neprobavno, i zbilja, puno je krveždine, malo je kiseljavo i udara kao moškom. Uzprkos toga kupuje ga ne samo siromašad, nego i bolja čeljad, osobito kad nema druge ribe ili kad je skupa.[1])

Naucrates ductor, Blain. — *Fanfan.* — Slučajno se javlja, dogje katkad za kojiem brodom. — Godine 1887. bili su njeki uhvaćeni u Gružkoj luci. — Njegovo je meso ukusno.

Zeus faber, Lin. — *Kovač.* — Često je ima na ribaonici; svegj malo eksemplara zajedno. Nagje se obično izmegju druge ribe, uhvaćene mrežama; po koji je komad dosta velik. — Ukusno je njegovo meso, 35—45 nov. kil.

Stromateus fiatola, Lin. — Je li megju svijem našijem ribarima nepoznata ova vrsta, ne bih mogao reći, ili je oni, koji je vigjoše, možda i ne poznaše i ne znadoše joj imene. Ovo bijaše jedan primjerak, koji uloviše u Rijeci dne 26/X. ove god., pak ga donesoše na ribaonicu, gdje bude kupljen za ihtiologijsku domaću zbirku našega muzeja. Za mene je neobična vrsta u nas.

Coryphaena hippurus, Lin. — *Lampuga.* — Znadem za njekoliko primjeraka uhvaćenijeh poslijeh godina u konalu Lokrumskom i u Gružu. Ove pako godine uhvatiše u rečenome konalu 4 komada, a jedan ubiše ostima u našoj luci (23./IX.). — Mislim da će biti došla k nam idući za kojim brodom, te se izgubili u ovijem vodama. Kažu mi, da se mnogo ove vrsti ulovi augusta p. g. u Trpnju.

Trachurus trachurus, Casteln. — *Širun, Šnjur.* (Peljesac, Rat?) — U doba vrnuta i lokarada imamo i ove ribe, ali nikad u znatnoj

---

[1]) U opće za lovljenje ovijeh vrsta „Scomberoida“ upotrebljuju ribari velike **šabake** (šabakune), pak je gdjekad, kad bude zagragjeno mnogo ribe, sasvijem nemogućno vući mrežu na kraj radi težine; u tom slučaju da je olakote, drugom mrežom obkole prvu, te puste iz nje jedan dio ribe, a taj ostaje u drugoj mreži.

množini; ribaju je mrežama, pendulama itd. Veliki su individui ukusni; srednja cijena 30—40 nov. kil.

Seriola Dumerilii, Risso. — *Orhan,* neodrasao: *Felun.* — Katkad preko godine, navlaš koncem ljeta, okolišni ribari ulove orhana koli u Rijeci toli u inim predjelima našega primorja. Ova se riba (odrasli individui) ne ukazuje stalno, pak koja godina, kao baš i ova sada, progje, a da se i ne vidi; dočim neodraslih (feluna) ima po malo u svako doba. Vidio sam primjeraka do 60 kil. težine, ali spominjem, da su ti posve rijetki, jer obična veličina ne premašuje 30 k. — Meso orhana mnogo je u cijeni i svegjer skupo (60—80 nov. i više kil.); feluna: 40—60 nov., u srednju.

........? — **Sera.** — A koja bi bila ova vrsta ribe? Tražih je uzalud koli u djelu Canestrini-a (Faun. It. 1872.) toli u djelu Moreau-a (Poiss. de la France 1881) i u popisima riba Jadranskoga mora od Trois-a i Perugie. Ova je riba obličja kao felun, orhan, *(Seriola Dumerili)* te bi po mome slabome mijenju spadala megju ove posljednje vrste; zbog toga je ovdje i nosim, a to možda tijem više, što joj ukus mesa sasvijem nalići mesu gore spomenutoga feluna. Ali toga posla, kad bi bila (što je čudno pomisliti) ovo kakva nepoznata vrsta, imali bi se latiti strukovnjaci! Ja mislim, da za sada ne će biti s gorega ako opišem ovu ribu, pak ako je ova vrsta poznata, znat će se, o kojoj to govorim.

Riba je tijela protegljasta, prilično plosnata; najveća joj je širina [1]) (na prvoj dorsalnoj peraji) malne za pet puta u čitavoj duljini ribe; od te duljine čini glava više od četvrtine ($4^1/_5$) — Glava je slabo tupasta a čeljust joj donja premašuje gornju; obje su pako naoružane razregjenijem plosnato-oštrijem zubima. Prorez velikijeh usana traje do izpod trećine promjera oka, a taj se promjer sadržuje više od pet puta u duljini glave; oko je udaljeno od svršetka gubice za jedan njegov promjer i trećinu. — Debljina ribe stoji dva puta u širinu. — Ljuske su joj prilične veličine: na eksemplaru od 2 kil. i 30 dk. 12 mm. duge, 8 mm. široke, u srednju. — Pobočna crta (linea laterale) s početka svinuta, a ide pravcem do repa. — Početak prve dorsalne peraje udaljen je od šiljka gubice $^3/_{10}$ dijela čitave ribe, te odgovara

[1]) U nas ovo bi bile protege riba: duljina, širina (visina?) i debljina (širina ?).

sredini pektoralne, a izpod temelja ove počimlje usad ventralne. — Druga dorsalna i analna peraja nalikuje, u koliko se forme tiče, istoimenoj peraji felunovoj; prva, sa usadom na $\frac{4 \cdot 5}{10}$ dijelu cijele duljine tijela; druga, možda malo natrag, izpod nje. — Duljina pak prve dorsalne, kojoj su drače za dvije trećine visine gole, bez perutnice, čini dvostruku visinu rečenijeh drača, a ta je visina peti dio širine ribe. — Prednji, najvisočiji trakovi (raggi) druge dorsalne zauzimlju $^4/_7$ dijela rečene širine, a analni malo više od $^3/_7$. Duljina obiju ovijeh posljednijeh peraja, dvostruka je visini dotičnijeh trakova. Kaudalna peraja, koja je znatno usječena, nosi krajne trakove duge, koliko je čitava širina tijela, dočim oni srednji istom premašuju četvrtinu. — Ovo bi bila formula peraja ribe:

I. D. 7., II. D. $\frac{1}{25}$, A. $\frac{1}{26}$, C. 26, P. 17.

Što se tiče boja sere, i ove su od prilike slične onijem feluna. — Gornja polovina tijela; sa strana, modručasto je sive boje, a tako isto i glava, koja skupa sa hrbtom prelazi u modrosmegjasto na tjemenu. Modručasti su preoperkuli sa prelazima na njekijem mjestima u zlatno-zelenkaste pjege. — Donja je polovina tijela sivo-srebrnkasta sa trbuhom srebrnkasto-bjelijem. — Druga dorsalna je smjegasto-plave boje sa žutkastim krajevima, a navlaš na prvijem tracima. — Početak analne peraje jest ružičasto-bijele boje, koja prelazi u sivo-plavkasto na zadnjem tracima. — Pektoralna je plavkasto-siva, s crnom pjegom na temelju, a ventralna mljekasto-bijela. Kaudalna peraja, napokon žutkasto-sive je boje.

Sera je obična riba u Rijeci, a pozna je svaki ribar, ali se malo komada uhvati preko godine, jer je jaka i mislim vrlo oprezna, pak težko upade u šabaku; i u Zatonskom se zalivu ulovi katkad sera. Vele mi da se najbolji uspjeh postigne loveći je pendulom,[1]) kao i vrnute, ali treba da rijeka zamuti; nu i ovi način ribanja ima svoje mane, jer se zbog jakosti ribe i ostrijeh zubi njezinih prekidaju i najtvrgje žice. — Nije mi poznato do koliko joj kil. može doprijeti težina; vidjeh individua od $2^1/_2$ kil.[2])

[1]) Pendula — itd. Pannola. — Tvrda nit od strune sa 4—5 udica. Vodi je ribar za lagjom mašući rukom (penduližat).

[2]) To je jamačno *Temnodon saltator* L., Pesce ballerino ili Pesce serra Talijana, mornarsko je ime vrste skipnjack; ova je riba kosmopolitska. **Uredn.**

Lichia amia, Lin. — *Lica, Lica velika.* — Maleni individui do kil. težine: *Lujpe, Lujpice.* — U rijetko donesu na ribaonicu velikijeh primjeraka, dočim neodraslijeh ima kroz čitavu godinu. Rijeka i Zaton jesu mjesta, gdje se love traktom i pendulum itd. ova je riba posve ukusna mesa, a cijena je velikijeh individua oko for.; neodraslijeh: 40—60 nov.

Lichia glauca, Lin. — *Strela, Lica.* — Često u riječkijeh ribara, ali nikad u znatnome broju. Ribari tvrde, da se ova riba ukazala u nas ne odavna, dapače, da se javila u Rijeci poslije Sueckog prokopa. Da je ova vrsta živjela, koli u Sredozemnomu moru, toli u Jadranskome, prije rečenog prokopa, to zna svatko, da li se ona nastanila u Rijeku baš u ova posljednja vremena, to bi bilo pitanje, mislim, ne laka riješenja, jer je moglo za koje doba nestati, pak se opet naseliti. — Strela je ukusna riba; cijena je pregjašnje vrste.

Xiphias gladius, Lin. — *Iglun.* — Ulove ga ne u rijetko, osobito Cavtaćani, ali svegj se vide mali primjerci. I ove godine uhvatiše, što ja znadem, 5—6 komada. Ribari ne će da se uvjere, da je njihov iglun i „pesce špada“ ista jedna vrsta, nego ih razlikuju, ma da tu svoju „pešu špadu“ nijesu nikada ulovili, niti, dajbudi znali je opisati. — Nazad 5—6 godina mienjajući na Korčuli mjedenu popelu jednome brodu Pelješkog pomorskog družtva, nagjoše zaboden izpod jedne ploče, komad kljuna (35 cm. dulj.) gore navedene vrste. Lako se razumije, da je riba, udarivši kljunom u brod, slučajno pogodila, gdje se mitu ploče, a tako ga tvrdo ukopa, da se kljun prelomi prije nego se izdjede. — Taj se dio kljuna čuva u našem muzeju. — Meso je mladoga igluna mnoge slasti, a skupo se prodaje 80 nč. do for. kil.

Belone acus, Risso. — *Iglica.* — Ljeti i jeseni najveće. Love je traktom, ali se uhvati i na pendulu. Katkad ulove velikijeh primjeraka, koji su ovdje jedivo mnogo cijenjeno usprkos, da meso ove ribe malo grkne.

Mugil cephalus, Cuv. — *Javra.* — U opće sve vrste, *Cipoli.*

Mugil capito, Cuv. — *Pravić.*

Mugil auratus, Risso. — *Zlatan, Vrećinaš.* (Trpanj, Duba itd.)

Mugil saliens, Risso. — *Slinavac, Dugaš.* (Trpanj, Duba).

Mugil chelo, Cuv. — *Platun?* Čuo sam i „javru“ zvati: „platun“.

Mugil labeo, Cuv. — *Plutaš.* — Po karakterima što Canestrini i Moreau navagjaju za *M. labeo, Plutaš,* imala bi biti ta vrsta.

Može se reći da nam preko godine veći dio cipola dolazi iz Rijeke. Ulove ih mrežama (trakta, šabaka itd.) rečijakom [1]) ili ih ubiju ostima. Cipoli od Palate [2]) sasvijem su tečna mesa i mnogo ih uhvate Riječani, kad Palata zamuti poslje kakva izvanredna vremena i velikijeh kiša. — Otočani, a navlaš Šipanjani, ribaju obično cipole frongjatom u primorskijem zalivima, te katkad ljeti u ovijeh posljednjih ima lijepijeh i velikijeh individua. U Ratu (Duba, Trpanj, Janjina [3]) spravlja se ikra ove ribe (butarag), a i u Arbaniji; pak iz ovijeh mjesta imamo to sladokusno jedivo poznato po svoj može se reći, Evropi. — Zanimiv je vrlo lov cipola puškom, kad ljeti ova riba glȁvâ. [4]) Za tu se svrhu vozi lovac lagano u lagji, te kad vidi, da su cipoli glavom izvan vode, strielja ih sačmon. Pogogjena riba ostane koji čas po vrhu pljuskajući, kao onoti ranjena u glavu, a čim umre potone; trebat će dakle da se lovac, netom je izpalio, zaveze put onoga mjesta, gdje su cipoli bili; to on i učini brže bolje, te ih hvata jankom. — Kao valjana u ovome lovu spomenut ću gosp. I. Bina iz Gruža. U Rijeci streljaju cipole kad skaču izvan mora, takogjer puškom, ali mislim, da se tim lovom bavi samo valjani lovac g. I. Papi. Nasuprot se kuša više nego jedan ribar, da cipola ubije ostima na let, koliko pod vodom, toliko izvan vode. — Skupo se plaća u nas kil. ove ribe, te ako je poveći individuo, gdjekad u posne dane, i do forinta i pol.

Koli naši ribari toli oni od Trpnja, Dube itd. razlikuju od navedenijeh vrsta, njekoga cipola kratka a debela, njega oni prvi nazivlju *Cipo kraćurac,* a drugi: *Bataš* (bat).

---

[1]) Rečijak, okrugla mreža, sa komadima olova na obodnici i s vezanijem uzicami, koje prolaze kroz središte mreže. Baca se s kraja na ribu, koja tim ostane poklopljena, potegnuvši uzice, mreža se skupi i riba ostane u njoj.

[2]) Palata, dno od Rijeke kod vrela, tu je istom voda pomiješana s morem.

[3]) Prohod cipola u Dubi, Trpnju itd., kako mi kažu, traje od prvijeh augusta do „Gospe male“ (8. septembra). Riba dolazi iz Neretve, te će, vele, put Bojane. — Silni broj se ulovi ove ribe u to vrijeme, a katkad i golemijeh primjeraka, tako da njihova ikra, spravljena i suha, dopre do $^1/_4$ kil. težine.

[4]) Vele u nas da cipoli glavaju, kad u skupu, na jata, pliju po vrh vode, držeći glavu izvan nje. To čini ova riba ljeti.

*

Ja mislim da bi ovo bio *M. curtus*, Moreau-a?

Spomenut mi je ovdje, dok govorim o cipolima, da gg. braća Papi iz Rijeke naumiše izvestiti odgoj riba, koje živu u Rijeci, a osobito cipola i smuduta te za tu svrhu, ne mareći ni truda ni troška, već urediše prostran ribnjak sa ogrannicima, zatvorima itd. skupa do sada svega do 4500 četvornih metara površine izkopa sa priličnom dubinom; zbog toga dobiše od društva za uzgoj ribe u Trstu nagradu od 600 for. Sasvijem da je njekoliko ribe već naseljeno u ribnjak, ipak se radi i umnožuje, tako da nema sumnje da ona radnja ne bi s vremenom na dobro uspjela, čemu je jamac neumorni rad i zanos za ovu stvar gore spomenute gg. braće Papi.

Atherina hepsetus, Lin. — *Gavun.*

Atherina mochon, Cuv. — *Gavun.* — Kad je more u ljetno doba tiho svaki dan po podne, može se reći, bude po malo ove ribe na našoj ribaonici, i to što ulovište Koločepljani mimo grede dolazeći u gradsku luku, da se priprave na noćni lov *Srgjela* i *Lokarada* izpod Lokruma. — Mrežica, kojom love ove vrste nazvana je gavunara; malenijeh je oka, a spletena od sasvijem tanke niti. — Gavun kad je frižak dobro je j.divo, a cijena ne malena (30—40 nov. kil.).

Mnijenje je, da mlijeko bielo, koga se za nesreću hvata njekoliko premaljeća, nije drugo nego malena riba ove vrste.[1]) Naši ribari ne pristaju na to, nego vele, da je to njeka posebna vrsta. —

Grima, Grime, Grimice bili bi, mislim, poveći individui. To ne niječu u opće ni isti ribari, dapače to čuh baš od jednoga od njih. On, osim gore spomenutijem imenom nazva ovu ribu *Grčki*, jer kaže, kad se jede, grkne, i baš i jest tako. Množtvo je bude koji dan premaljeća svukuda, a tada će za njom *Luci, Šarbani, Lokarde* itd. Tada je zovu *Pića;* vele: „ima *piće,* biće ribe!“ — „Grimaru“ će tkogodj nevaljalu ribaru.

Grime jede siromašad.

Sphyraena vulgaris, Cuv. — *Škaram.* — Nagje se na ribnome trgu preko godine, ali ni često ni mnogo. Meso ove vrste, za mene sladokusno je, osobito od velikijeh individua.

---

[1]) „Riba mlijeko u Dalmatinaca“, str. 65., napisao prof. S. Brusina.

Exocoetus evolans, Lin. – *Lastovica.* — Katkad upade u mreže. Vidjeh je doći i u našu luku; ali sve to u rijetko. — Nije mi poznato, kakvo joj je meso, ali znadem da se upotrebljuje od nekijeh empirika za ljekariju, nu ne spominjem se, za koje li bolesti.

Saurus lacerta, Cuv. — *Blavor.* -- Rijedak. Godine 1886 ubiše prvi primjerak, koji vidjeh u nas, i to u konalu Lokrumskom. Ribari gradski ne znadoše mu imena. Ove godine Koločepljani uhvatiše dva komada dne 3. junija, ali ni oni ne poznaše ime ove ribe. Napokon jedan riječki ribar, u koga opazih eksemplar ove vrste izmegju ine ribe, reče mi: „Ovo vam je blavor"; i zbilja, glava ove ribe nalikuje donekle glavi blavora (*Pseudopus apus*, Pall.) — Meso govore da mu je čvrsto, kao naime ono u kokota.

Salmo ......? — *Salamun.* — Poznato mi je da se kadgod ulovio u Rijeci po jedan primjerak ovoga roda; ali pošto mi ne dopre do ruku, ne mogu reći, koja bi ta vrsta bila *(Salmo trutta ?)*

Alosa sardina, Risso. — *Srgjela.* — Mnogo uhvate koje godine u proljeće ove ribe Riječani, Doljani, Cavtaćani i Otočani, a posole veći dio onoga, što ulove. Ovu vrstu love u noći s vjećalom (trakta, šabaka), ali se navlaš upotrebljuje mreža nazvana migavica (sardunara [1]), stavljajući je u one dubine, (gdje sude, da se riba nalazi) a riba će u nju u noćno doba. Najzgodnije noći, za ovaj lov jesu noći bez mjesečine i maja mjeseca, „mrakovi maja". Tako zovu ribari ovo doba. Dolazeći pliskavice za ribom, razdrapaju katkad rečene mreže i čine tako veliku štetu; zbog toga su ih njegda Šipanjani čuvali, strijeljajući pliskavicu zrnom; njeki pak, objesivši na mreže gvozgjušine, mišljahu plašiti ovu zločestu ribu. Sada se uvjeriše, da sve to ne vrijedi ništa. — Ribari naše okolice hvataju početkom premaljeća žalibože mnogo malenijih ove vrste, što nazivlju „mlijeko modro", tvrdeći, da je to posebna jedna vrsta malene ribe.[2]) Jesu li oni o tome upravo uvjereni? mislim da ne, nego im se hoće tako govoriti, da opravdaju svoje iracionalno postupanje, štetnije njima nego nama! Ove se godine ulovilo mnogo srgjela. Šipanjani bi koje noći pohvatali do miljara glava, ali će se i ovoga puta javiti za

---

[1]) Duga mreža prilične širine, koja se dade (tako su uzice napravljene sa plutom) stavljati (potopiti) u više ili manje dubine.

[1]) Vidi: „Riba mlijeko u Dalmatinaca". Glasnik 1889., str. 65,

nesreću, kako mi kazaše, pliskavica, koje čine ovom ribanju znatnu štetu, koli razdrpajući mreže toli plašeći ribu. — Srgjela je sladokusno jedivo premaljeća, jer je tada vrlo pretila i velika.

Engraulis encrasicholus, Lin. — *Minćun, Ančjuga, Inćun.* — Ove vrste, uprav u nas, malo se hvata; obično je nagjoh u sasvijem malenome broju izmegju pregjašnje. Soleći srgjele, izabiru ribari ovu vrstu, te sole i nju stavljajući je napose. U Trpnju, gdje se obratno lovi mnogo ove vrsti, spravlja se sa solju na dva različita načina t. j. prosta onako kako je uhvate, i odkinuvši joj glavu, s kojom izagju crijeva. Spravljena na posljedni način riba je mnogo ukusna, niti grkne, kao ona na prosti način. Cijena je, naravno prema manjemu ili većemu poslu.

Alosa vulgaris, Val. — *Kubla* (Rijeka), *Sardun.* — Mislim da je ova vrsta manje obična od slijedeće. Hvata se osobito na Rijeci.

Alosa finta, Cuv. — *Čepa,*[1] *Sardun.* — Često u riječkijeh ribara; nikad u množini; proljeća i ljeti najviše. — Ovu ribu osim siromašadi malo ko kupuje, budući vrsta, koja je posve dračava i bez njeke slasti.

Hippocampus guttulatus, Cuv. — *Konjić.* — Po koji primjerak katkad izmegju „gamadi". („gamad", smjesa malene ribe).

Hippocampus brevirostris, Cuv. — *Konjić.* — Možda manje običan od pregjašnjega.

Siphonostomus Rondeletii, Delar. — *Igla.* — Obje ove vrste upanu u mrežu ili u vršve. — Dječad se s njima igra kao i konjicom.

Syngnatus tenuirostris, Ratke. — *Igla.*

Balistes capriscus, Lin. — Rijetka riba u nas. Znadem samo za tri primjerka, ulovljena od našijeh ribara, t. j.: jedan nazad njekoliko godina, a druga dva god. 1887. — Jednoga od ovijeh posljednijeh kupi njeka služkinja, kojoj ga ribar proda za finu ribu; ja je upitah sjutra dan: „kakvo ti je bilo meso one ribe, što si jučer kupila?" smijući se odgovori: „dobro, ali malo tvrdo!" Znade se, da je meso riba ovoga roda nevaljalo, a nekijeh vrsta katkada i otrovno.

---

[1]) „Čepa" dolazi od talijanskoga: „Cheppia"; kao „Sardun" od „Sardone" ali baš u nekijem mjestima Italije „Cepa" i zovu ovu ribu.

Orthagoriscus mola, Lin. — *Bucanj.* — I ova vrsta rijetka. Preklani bi uhvaćen primjerak: kupiše ga Puljizi da mu nadjenu kožu. Ove godine (5. aprila 1889.) ulovište drugoga Cavtaćani. — Ne jede se.

Uranoscopus scaber, Lin. — *Bežmek.* — Običan ali nikad u množini; po koji primjerak izmegju ine ribe! Meso naliči mesu škrpine. — „Pretio kao bežmek", „ima facu (lice) od bežmeka" reći će koja ženskinja o pretilu i debelu čovjeku ili djetetu.

Lophius piscatorius, Lin. — *Vrag.* — Ulove ga preko godine, ali ne često. — Aprila uhvatiše dva primjerka, jedan malen, a drugi velik. — Kažu da nije loša mesa.

Merlucius esculentus, Risso. — *Tovar.* — Sada je malo ove vrste, dočim se nazad godina, mnogo hvatalo. — Cavtaćani i Riječani donose ovu vrstu. — Ukusna je ova riba i posve zdrava. Vele: „Tovar je bio oni, koji mu je to ime nadio!

Motella communis, Costa. — *Tabinja.* — Novembra i dekembra najviše, ali i kroz svu zimu donose je Cavtaćani. Budući riba dubinska, love je parangalom. — Tabinja je laka i zdrava mesa. Zbog te lakoće nije mila svakomu; ja je predpostavljam i finijoj ribi. — Cijena joj stoji izmegju 35—45 nov.; negda je bila mnogo jeftinija.

Rombus maximus, Cuv. — *Romb.* — U nas je ova vrsta posve rijetka, budući da se ulovi samo katkad po koji komad u Rijeci, ali on i ne dopre do ribnoga trga. U Neretvi hvata se u izobilatnome broju, a kako mi kažu, gdjekad ulove i golemijeh, Ovu vrstu ribe drže najviše ljudi za oblizak, ali gdjekome nije po volji radi velike pretiline njezine.

Romboidichthys podas, Del. — *List*

Romboidichthys mancus, Risso. — *List.* — Ulovi se u Rijeci i u našoj luci, ali može se reći, svegj u neznatnomu broju. — Obiju vrsta ovoga roda meso malo vrijedi.

Citharus linguatula, Lin. — *List.* — Ne često, ali katkad Riječani ulove nješto ove vrsti. — Kad je prilično spravljena, dovoljno je ukusna.

Platessa passer, Bp. — *Pasara.* — Nagje se kadgodj po jedan, dva komada megju drugom ribom, ulovljenom u Rijeci. Nazad nješto desetak godina donosili su Neretvani na našu ribaonicu mnogo ove vrste, ulovljene dakako u Neretvi; sada toga nema

više, pošto kako čujem, sve što ulove, ili prodadu u mjestu ili željeznicom voze u Mostar. — Pasare je meso znatno ukusno, ako nije prebivala mnogo u kalu, što se zgodi kad traju ljetne suše za više doba; tada riba udara kalom i nezdrava je, kako kažu.

Solea vulgaris, Cuv. — *List, Sfolj.* — Vrste roda *Solea* love se u Rijeci, u Neretvi itd. — Da je ove ribe mnogo u posljednjome mjestu, to će potvrditi svatko, koji je ondje prebivao, da li u našoj Rijeci? Ili je malo ima, ili ribari ne će da se bave ovijem lovom. Potvrdjuje ovo mnjenje neznatni broj ne samo ove, nego i ostalijeh vrsta porodice „Pleuronectida", što će stignuti preko godine na ribji trg, tako da se ja baš kroz čitavu godinu namjerih, samo na ove što ovdje navodim, i to istom na koji maleni primjerak.

Solea monochir, Bp. — *List.* — Našao sam ga u Riječana katkad megju sitnom ribom.

Gobius niger, Lin. — *Crnjaš.* — U opće sve vrste: *Glavoči.*

Gobius paganellus, Lin. — *Noćnaš.* (Rijeka).

Gobius capito Cuv. — *Fortunaš.*

Gobius lota, Cuv. — *Batalaš.* (Rijeka).

Gobius cruentatus, Gm. — *Crljenaš, Kralj.*

Gobius jozo, Lin. — *Miškin,* — ako je malen *Gomnar* (Rijeka).

Gobius quadrimaculatus, Cuv. — *Gomnar* (Rijeka).

Gobius minutus, Penn. — *Bjelaš.*

Ovdje mi je da rečem, da se čuju istijem imenom imenovati katkad dvije različite vrste, tako da u Rijeci zovu malene i neodrasle vrste u opće: „miškin", „gomnar" itd. — *Gobius minutus* dajem onako, kako mi opisivahu ovu vrstu, pošto je nijesam mogao imati pri ruci, kao što ni koje druge vrste osim navedenijeh, koja će se nalaziti za sigurno u nas, ali koja u puku, po onome što mi je poznato, nema imena.

Glavoče svukuda ima: blizu grada, oko Lokruma, u Gružu, u Rijeci itd. Love ih vršvama, kalamućom itd. Ova je riba oprezna i lukava, te sbog se toga, mislim da malo hvata. U nas i glavoće nazivlju u opće „ribu od kamena", jer prebiva megju morskijem hridima. — Ribari kažu da ova riba, dokle žive, hvata boju one tvari, na kojom je; ja mislim da ona mijenja boje pred smrti kao što i mnoge druge vrste. — Glavoča je tečna mesa, te se skupo prodaje, kad je prilične veličine.

Gobius albus, Parnell. — *Mlijeko crljeno.*[1])
Gobius pusillus, Can. — *Mlijeko crljeno.*[1])

Mlijeka crljenoga donose na ribaonicu Riječani i Kalamotezi, ali cijenim, veći dio ovi pošljedni. Najljepše, koli veličine toli glede boje, bude ono, što ulove u konalu od Kalamote (Koločep) kod Grebeni i u onoj okolici, gdje ga osobito ima, vele ribari, da su to „kotila“ mlijeka. — Mreža, upotrebljena za ovo ribanje, sasvijem je malijeh oka, pak sve što njom zagrade, sve u njoj i ostane, dakle mnogo i neodraslijeh inih vrsta ribe, a na štetu veliku ribanja u obće, kao što rekoh prije, govoreći o srgjelama. Istina je pak, da ono, što se ulovi na gore rečenijem mjestima, čisto biva crljeno mlijeko, ali to tako uvijek nije, te se pravoga crljenoga mlijeka vidi rijetko, a skupo stoji (do 50 nov. kil.) zbog njegove sladokusnosti.

Blennius gattorugine, Will. — *Slingura velika.*
Blennius palmicornis, Cuv. — *Slingura fortunašica.*
Blennius tentacularis, Brünn. — *Slingura.*
Blennius Montagui, Flemm. — *Slingura.*
Blennius trigloides, Cuv. — *Slingura bez roga.*

Slučajno se ulove u obće ove vrste, jer se osobito nitko ne bavi ovijem ribanjem. Riba je vani pokrivena njekakvom slinom, a odatle će joj i ime. Žive u pukotinama morskijeh hridi, a mesa je, kažu, loša. — *Blennius ocellaris* ovdje nijesam nikad vidio, ali uzprkos toga, mislim, da će u nas biti i ove vrste, pošto se nalazi u cijeloj Dalmaciji. Naravno je, da osim navedenijeh vrsta još koja ovdje žive, ali mi nije došla do ruku.

Lepidopus caudatus, Euph. — Ne znadem imena. Ovu vrstu ja nijesam u nas nikad vidio, ali po današnjem opisu njekih ribara rek bi, da su je znali uloviti.

Cepola rubescens, Linn. — *Guja.* — Rijetko se uhvati u šabaku. Ove sam godine vidio stoprv dva primjerka.

Trachypterus taenia, Bl. Sch. — *Mać, Lama.* — I ova je vrsta rijetka, dajbudi za Dubrovnik. Što ja znadem, uloviše u njekoliko godina dva cigla primjerka. To ne biva, na čudo, jer ako i nije rijetkost za Jadransko more, ipak budući riba dubinska, trudno upada u mreže, koje se vode krajem.

---

[1]) „Riba mlijeko u Dalmatinaca“. — Glasnik 1889., str. 65.

Anguilla vulgaris, Cuv. — *Jegulja.* — Ima jegula u Rijeci; katkad je ulove u našoj luci itd. — Zimi nam dolazi na ribji trg znatan broj ove ribe iz Neretve, ali obično bude mrtva od više dana, te mesa ne sasvijem dobra. Znamenito su pak radi slasti jegulje Konavoske, ali su ove žaliboże za Dubrovnik rijetkost. Ako koja stigne amo, to opet biva kakva čast. — Kako čujem, Konavljani razlikuju jegulju od „Ljute", od one koja se hvata u njezinim pritocima „Konavoštici" i „Vodovagji", veleći da je prva kusasta repa, kraća od druge i ukusnijega mesa. — U Trpnju, Dubi itd. kažu da u Neretvi ima tri vrste jegulje t. j. prava jegulja, ugor i čapor. Ugor je šiljate gubice, vele, dočim je čapor gubice široke i plosnate. Što se pak tiče slasti mesa, tvrde da je ugor sladokusniji od drugijeh. — Pošto mi ne pogje za rukom, da dobavim kako sam žudio, ni konavoske ni neretvanske jegulje, ne znam što da rečem o njima, nu možda bilo bi vjerojetno, da su ugor i čapor varijeteti prave jegulje; prvi: var. *A. acutirostris*, a drugi var. *A. latirostris.* — Iz Neretve imamo slane jegulje, a tako isto spravljene donose mnogo ove ribe iz Arbanije, osobito pred božične posti. Slana arbanaška jegulja vrlo je cijenjeno posolje, osobito kad je prilične veličine.

Conger vulgaris, Cuv. — *Gruj.* — Gruja imademo zimi najviše novembra, dekembra. Svuda se love u okolici. Upadaju u vršve, hvataju se parangalom itd. Ovijem pošljednjem spravama, mislim, da se postigne najbolji uspijeh, te tako Cavtaćani, koji parango osobito upotrebljavaju, najviše ove ribe i donose. Megjutim se ne može reći, da se gruja ne bi vidjela i u ostalijeh ribara okolice, a katkad i golemijeh primjeraka. Glede ukusnosti mesa ne znam što da rečem, za mene je male znamenitosti, gdjekome je pak miliji gruj od najbolje ribe.

Conger myrus, Art. — *Gruj.* — Ne sjećam se, da sam vidio ovu vrstu na ribaonici, ali je spominjem, jer sam čuo kazivati o gruju sa „nekijem bjelijem pjegama na glavi". — Ribari razlikuju gruje na dvije vrsti t. j. plavoga, bijeloga gruja i crnoga gruja, veleći da je prvi od dubina, a drugi od kraja.

Ophisurus serpens, Lin. — *Zmija.* — Rijetkost. Jedan jedini eksemplar vidjeh u mome životu; taj se čuva u našem muzeju, a uloviše ga u Pilama izpod tvrgje Bokara.

Muraena helena, Linn. — *Murina.* — I ove se vrste hvata osobito vršvama i parangalom, a ponajviše ju, kao i gruja, love cavtatski ribari. — Oko Lokruma, izpod Ploča itd. uhvate gragjani katkad velikijeh komada u vršve. — Ribari kažu, da ima dvije vrste murine, kao i gruja, a tako isto razlikuju ih glede mrke ili plave boje.[1])

Petromyzon marinus, Linn. — *Lamprina, Manja pegula.* — Prekolani (1887.) bijaše od jedne lagje ubijen jedan eksemplar ove rijetke vrste, kome ribari odmah odsjekoše glavu. Ja, žaleći pokvaren primjerak, upitam ih, zašto to uradiše; na to mi oni odgovoriše, da je grizotina ove ribe otrovnija nego od najljuće zmije. — Ove godine (1889.) uhvatiše Kalamotezi jedan maleni eksemplar.

---

[1]) U dekembru ove godine bijaše na ribaonici, kako mi kažu, jedan eksemplar murine, posve bijel.

3186276391